

Dato: 19. april 2022

Bekymringsmelding vedr. manglende universell utforming av læremidler

Vi i foreningen Foreldre til blinde barn (FTBB) representerer en gruppe elever som ikke har tilgang til den digitale skolehverdagen. Ifølge gjeldende lovverk skulle alle digitale læremidler være universelt utformede innen 01.01.2021.

I Hurdalsplattformen står det at:

“Felleskolen skal gi elevane gode fagkunnskaper, ferdigheter og et bredt grunnlag for vidare utdanning, arbeid og deltakelse.”

Blinde og sterkt svaksynte barn har havnet i et digitalt utenforskap siden de digitale læremidlene ikke er universelt utformet og dermed ikke tilgjengelig med blindetekniske hjelpemidler. En hel generasjon blinde elever fratras retten og muligheten til utdanning og en aktiv deltakelse i arbeidslivet.

Systemsvikten vi er vitne til bekreftes av rapporten “Kunnskapsstatus – konsekvenser av fjernundervisning og universell utforming av digitale møteplattformer” utarbeidet av Oslo Economics og UselT på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. I forbindelse med dette arbeidet ble det gjennomført tester av de 10 mest brukte digitale læremidlene i norsk skole. Testene avslørte brudd på grunnleggende krav om universell utforming. Dette dokumenterer den lave etterlevelsen av lovverket som våre barn som sluttbrukere opplever.

Det er Statens ansvar å sørge for at alle elever har egnede læremidler og vi har gjentatte ganger opplyst Kunnskapsdepartementet om krisen vi befinner oss i. Vi har ikke sett at dette har medført noen endringer.

Den 23.03.2022 sendte Barneombudet brev til Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet hvor også de plasserer ansvaret for manglende tilgang til læremidler hos Staten. Brevet avsluttes med følgende oppfordring:

“Barneombudet oppfatter dette som en akutt situasjon som kan få svært store negative konsekvenser for barna det gjelder. Vi oppfordrer derfor departementene til å ta tak dette omgående, og imøteser en snarlig tilbakemelding på hvordan det kan settes inn tiltak for å sikre at alle elever får læremidlene de trenger.”

Denne henvendelsen er foreløpig ikke blitt besvart av departementene.

Utdanningsdirektoratet har gjennom den teknologiske skolesekken en tilskuddsordning for kommuner som ønsker å kjøpe digitale læremidler. FTBB har vært i dialog med

Utdanningsdirektoratet og informert Utdanningsdirektoratet om at blinde og sterkt svaksynte elever ikke har tilgang til de digitale læremidlene grunnet manglende universell utforming.

Våre medlemmer har klaget flere digitale læremidler inn til Diskrimineringsnemnda som igjen har bedt Digitaliseringsdirektoratet om IKT-faglige uttalelser. Disse konkluderer med brudd på grunnleggende krav til universell utforming. I sitt tilsyn har Digitaliseringsdirektoratet kun testet et lite utvalg av de 35 gjeldende kravene. Utdanningsdirektoratet har fått oversendt to IKT-faglige uttalelser som omhandler læremidler som inngår i den teknologiske skolesekken.

Utdanningsdirektoratet er derfor godt kjent med problemstillingen og er klar over den dårlige etterlevelsen av lovverket. Likevel er de nå i ferd med å tildele nye millioner til innkjøp av digitale læremidler som ikke er universelt utformet. Siden de ble varslet om situasjonen har ikke Utdanningsdirektoratet tatt nødvendige grep for å kvalitetssikre at kravene om universell utforming blir oppfylt. Det er fremdeles slik at ordningen er basert på tillit ved at utviklerne kun i form av en egenerklæring får innpass på listen over læremidler som gir innkjøpsstøtte. Det stilles ingen krav til dokumentasjon av universell utforming. Læremidlene med dokumenterte brudd på universell utforming er ikke blitt fjernet fra ordningen som gir kommuner innkjøpsstøtte. Dette viser at Utdanningsdirektoratet ikke tar problemet om manglende universell utforming på alvor.

Formålet med Forskrift om universell utforming av IKT-løsninger er å sikre universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske løsninger, for å fremme likeverdig samfunnsdeltakelse, bygge ned og hindre nye digitale barrierer og hindre diskriminering, uten at det medfører en uforholdsmessig stor byrde for virksomheten.

Det er svært graverende at brudd på denne forskriften kan pågå over lang tid uten at dette får konsekvenser for de ansvarlige parter eller at departementene tar det nødvendige ansvaret.

Elevgruppen blinde og sterkt svaksynte barn blir daglig diskriminert uten at departementene tar ansvar. Vi forventer at det settes i gang umiddelbare tiltak for å sikre blinde og sterkt svaksynte barns rett til et likeverdig utdannings- og opplæringstilbud.

Strakstiltak: Foreningen Foreldre til blinde barn forventer at det innen søknadsfristen (02.05.2022) stilles krav til at alle læremidler som er registrert i tilskuddsordningen for kjøp av digitale læremidler kan dokumentere at de oppfyller kravene om universell utforming. Dette er naturlig siden kommunene og fylkeskommunene allerede er forpliktet til å ha denne dokumentasjonen jf. § 5 i Forskrift om universell utforming av IKT-løsninger.

Utdanningsdirektoratet må i tillegg innhente eller opparbeide seg nødvendig kompetanse på universell utforming av IKT-løsninger slik at de kan føre nødvendig ettersyn av at dokumentasjonen på gjeldende krav på universell utforming er av tilstrekkelig kvalitet.

Varig løsning: Krav om universell utforming må likestilles kravene om personvern. Det må på plass en nasjonal godkjenningsordning for digitale læremidler som sikrer at gjeldende lovverk etterfølges. Kommuner og fylkeskommuner er ikke i stand til å forvalte dette ansvaret.

Mottakerliste:**Til:**

Kunnskapsdepartementet
Kultur- og likestillingsdepartementet

Kopi til:

Kommunal- og distriktsdepartementet
Utdanningsdirektoratet
Statped
Digitaliseringsdirektoratet
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Barneombudet
Utilsynet
Diskrimineringsnemnda
Norges Blindeforbund

Relevante lenker:

“Kunnskapsstatus – konsekvenser av fjernundervisning og universell utforming av digitale møteplattformer“:

https://ftbb.no/pdf/2022_01_13_OE-rapport%202021-68_Universell_utforming_av_moteplattformer_i_grunnskolen.pdf

Brevet fra Barneombudet til departementene:

<https://ftbb.no/pdf/2022-03-22-Mangel-pa-universelt-utformede-laeremidler.pdf>

Utdanningsdirektoratets tilskudd for kjøp av digitale læremidler 2022:

[Tilskudd for kjøp av digitale læremidler 2022 \(udir.no\)](https://udir.no/tilskudd-for-koep-av-digitale-laeremidler-2022)

Forskrift om universell utforming av IKT-løsninger:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-06-21-732>